

Nr 18

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 22 februari 1957 dagtecknad proposition, nr 96, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas, att 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

2 m o m. Där inkomst — — — av Konungen.

Vid uppskattningen av förmögens avkastning skall denna höjas med 10 procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för gift pensionsberättigad 7 500 kronor och för annan pensionsberättigad 10 000 kronor.

Vid uppskattningen av förmögens avkastning skall denna höjas med 20 procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för gift pensionsberättigad 15 000 kronor och för annan pensionsberättigad 20 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

Pensionsförmån, som utgår vid lagens ikraftträdande, må dock minskas endast såvitt följer av lagrummets tidigare lydelse.

¹ Senaste lydelse av 13 § 2 mom. se SFS 1952:396.

I samband med propositionen har utskottet behandlat dels två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna I: 444 av herr *Andersson, Torsten, m. fl.* samt II: 551 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*,

dels ock fyra före propositionens avlämnande väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 133 av herr *Persson, Einar, m. fl.* samt II: 178 av fru *Lindskog m. fl.* ävensom

de likalydande motionerna I: 327 av herr *Jansson, Erik*, samt II: 396 av herrar *Johansson* i Södertälje och *Sköldin*.

I motionerna I: 444 och II: 551 yrkas, »att riksdagen vid behandling av propositionen nr 96 för sin del måtte besluta, att 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering må få följande lydelse:

’Där inkomst — — — av Konungen.

Vid uppskattningen av förmögenhets avkastning skall denna höjas med 10 procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för gift pensionsberättigad 15 000 kronor och för annan pensionsberättigad 20 000 kronor.’»

Motionerna I: 133 och II: 178 utmynnar i hemställan, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om en snar översyn av reglerna för bestämmande av den avdragsfria inkomsten för folkpensionärer, i vad gäller inkomst av arbete, med beaktande av i motionerna anförda synpunkter.

I motionerna I: 327 och II: 396 hemställas, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära

dels skyndsam översyn av bestämmelserna i lagen om folkpensionering beträffande beräkandet av inkomst av fastighet och kapital för bestämmande av inkomstprövade folkpensionsförmåner i syfte att eliminera de brister, som i detta hänseende nu vidlåder lagstiftningen,

dels ock att denna översyn verkställas inom sådan tid, att resultatet av 1957 års allmänna fastighetstaxering ej kommer att innebära försämrade folkpensionsförmåner för den grupp av folkpensionärer, som har egna hem».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen samt motionerna I: 444, II: 178 och I: 327.

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att reglerna om s. k. skärpning av inkomst på grund av förmögenhetsinnehav vid inkomstprövningen inom folkpensio-

neringen ändras, så att de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen höjes från 7 500 kronor till 15 000 kronor för gift och från 10 000 kronor till 20 000 kronor för ensamstående samt skärpningsprocenten ökas från 10 till 20. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1957.

Inledning

Vissa av folkpensionsförmånerna — nämligen tilläggspension, änkepen-sion, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg — är beroende av in-komstprövning. Detsamma gäller om de s. k. änke- och änklingsbidragen samt om de särskilda barnbidragen.

Enligt folkpensioneringslagens regler om inkomstprövningen, som även är tillämpliga beträffande änke- och änklingsbidragen, minskas den in-komstprövade förmånen med en tredjedel av den pensionsberättigades års-inkomst i vad denna överstiger 750 kronor för gift och 1 000 kronor för an-nan pensionsberättigad samt med två tredjedelar av årsinkomsten i vad den överstiger 1 050 kronor för gift och 1 400 kronor för annan pensions-berättigad. För innehavare av förmögenhet inträder s. k. skärpning av för-mögenhetsavkastning i det att denna ökas med 10 procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för gift 7 500 kronor och för annan pen-sionsberättigad 10 000 kronor. För envar av makar anses inkomsten utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenheten hälften av deras sammanlagda förmögenhet. Såsom förmögenhet skall enligt förarbe-tena till folkpensioneringslagen räknas, efter avdrag för skulder, kapital samt saluvärdet av fastighet och värdefullare lösegendom. Vad angår fas-tighet har i praktiken taxeringsvärdet i regel blivit normerande för värde-ringen.

De nuvarande bestämmelserna om storleken av de avdragsfria beloppen och om avdragsfaktorn vid inkomstprövningen tillkom genom lagändringar 1952, som trädde i kraft den 1 januari 1954, medan föreskrifterna angående förmögenhets-skärpningen kvarstått oförändrade sedan den gällande folk-pensioneringslagens tillblivelse år 1946.

Folkpensionsreformen år 1952 innebar bl. a. att de avdragsfria beloppen vid inkomstprövningen höjdes med 150 procent från 300 till 750 kronor för gift och från 400 till 1 000 kronor för ogift. För pensionsberättigade med enbart inkomst av förmögenhet kunde enligt de äldre reglerna inom de avdragsfria beloppen rymmas avkastningen — beräknad efter 4 procent — av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen, 15 000 kronor för makar till-sammans och 10 000 kronor för ensamstående. Med nu gällande regler upp-går de förmögenhetsbelopp, varå avkastningen efter 4 procent ryms inom de avdragsfria inkomstbeloppen, till 21 428 kronor för makar tillsammans och 14 285 kronor för ensamstående. Förmögenheter av nämnda storlek

medför alltså inte någon reduktion av inkomstprövade folkpensionsförmåner såvida andra inkomster saknas.

Samma år — 1952 — som beslut fattades om ändrade regler för inkomstprövningen enligt folkpensioneringslagen ägde allmän fastighetstaxering rum, varvid betydande höjningar av taxeringsvärdena företogs. De höjda nettoförmögenhetsvärden, som därigenom framkom för pensionsberättigade vilka var ägare till fastigheter, ledde emellertid i allmänhet inte till någon minskning av utgående pensioner. Den ökade förmögenhetsavkastning som beräknades motverkades nämligen av de nya förmånligare avdragsreglerna vid inkomstprövningen och genom de samtidigt införda kommunala bostadstilläggen.

Innevarande år äger ny allmän fastighetstaxering rum. Taxeringsarbetet skall vara slutfört senast den 25 mars (i Stockholm senast den 15 juni).

Förslag av pensionsstyrelsen

Kungl. Maj:t uppdrog den 5 oktober 1956 åt pensionsstyrelsen att utreda huruvida den pågående fastighetstaxeringen motiverade jämkning i gällande bestämmelser rörande inkomstprövningen inom folkpensioneringen samt att framlägga de förslag, vartill utredningen kunde ge anledning. Pensionsstyrelsen avlämnade den 18 december 1956 utredning och förslag i ämnet. Över förslaget har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, riksskattenämnden, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Norrbottens län, Svenska stadsförbundet (styrelsen), Svenska landskommunernas förbund (styrelsen) samt Sveriges folkpensionärens riksorganisation.

Pensionsstyrelsen framhåller, att vid 1957 års allmänna fastighetstaxering taxeringsvärdena torde komma att höjas väsentligt, dock icke så högt att de motsvarar saluvärdena. Detta får till följd att nytillkommande folkpensionärer med förmögenhetsinnehav i form av fastigheter får sin årsinkomst uppskattad med utgångspunkt från de nya taxeringsvärdena. En höjning av taxeringsvärdena behöver emellertid enligt styrelsens mening inte med nödvändighet medföra någon ändring i redan utgående pensioner. Pensionsstyrelsen förordar i första hand att frågan löses på så sätt, att styrelsen utfärdar föreskrifter till pensionsnämnderna om att de nya taxeringsvärdena tills vidare icke får medföra minskning av utgående pensioner. Styrelsen har därvid utgått från att det icke är önskvärt att göra detaljändringar i folkpensioneringslagen för närvarande, då en genomgripande reformering av folkpensioneringen förberedes.

Om lagändring i allt fall skulle anses påkallad för att neutralisera verkningarna av de höjda taxeringsvärdena, kan enligt styrelsens mening endast den möjligheten ifrågakomma att vidtaga ändringar i de för förmögenhetsavkastningen gällande speciella skärpningsreglerna.

Härvid erinrar pensionsstyrelsen om att skärpningsbestämmelserna har betydelse ej blott för fastighetsägande folkpensionärer utan även för innehavare av andra förmögenhetstillgångar såsom värdefullare löseegendom och penningfordringar av olika slag, främst banktillgodohavanden. Medan fastighetsvärdena sedan folkpensioneringslagens tillkomst i genomsnitt torde ha mer än fördubblats, har realvärdet av ett nominellt penningbelopp, t. ex. i form av banktillgodohavande, under samma tid avsevärt minskats. En uppmjukning av skärpningsreglerna endast såvitt avser förmögenhet i form av fastighet skulle, säger styrelsen, innebära, att reglerna för dem som fått sin ställning förbättrad gjordes mildare än för andra förmögenhetsinnehavare. Eftersom detta från rättvisesynpunkt inte kan anses försvarligt, utgår pensionsstyrelsen från att en ändring av skärpningsreglerna bör avse alla tillgångar, som är att anse såsom förmögenhet vid tillämpningen av nämnda regler.

Med en förmögenhetsavkastning av 4 procent medger, såsom i det föregående angivits, nuvarande regler för inkomstprövningen, att en ensamstående pensionstagare, som inte har någon annan inkomst än förmögenhetsavkastning, innehar en förmögenhet av 14 285 kronor utan att hans behovsprövade pensionsförmåner undergår någon minskning, medan motsvarande förmögenhetsbelopp för äkta makar tillsammans utgör 21 428 kronor. Pensionsstyrelsen anser, att med hänsyn till det väntade utfallet av årets allmänna fastighetstaxering mildrade skärpningsregler bör utformas på sådant sätt, att de medför en höjning av förenämnda »avdragsfria» förmögenhetsbelopp med omkring 50 procent. Detta resultat erhålles, om man med bibehållande av den nuvarande skärpningsprocenten 10 höjer de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen till de dubbla eller 20 000 kronor för ensamstående och 30 000 kronor för makar tillsammans. De »avdragsfria» förmögenhetsbeloppen blir då vid 4 procents avkastning för ensamstående 21 428 kronor och för makar 32 142 kronor.

Pensionsstyrelsen har med utgångspunkt från nuvarande förhållanden undersökt hur ändrade avdragsregler på olika orter skulle påverka den förmögenhetsgräns, vid vilken rätten till inkomstreglerad folkpension upphör för pensionsberättigad ålders- och invalidpensionär utan annan inkomst än förmögenhetens avkastning. Härvid har valts en ort med det lägsta vanliga förekommande kommunala bostadstillägget, 150 kronor om året för ensamstående och 200 kronor för makar tillsammans, samt vidare Malmö som representerar ett mellanläge och Stockholm som har de högsta kommunala bostadstilläggen i riket. I Malmö och Stockholm utgår bostadstilläggen i förhållande till den faktiska bostadskostnaden. Vid undersökningen har för Malmö räknats med där gällande maximibelopp som är 1 360 kronor för såväl ensamstående som makar. För Stockholms del har räknats med ett normalbelopp om 2 125 kronor för ensamstående och 2 286 kronor för makar som utgår vid en årlig faktisk bostadskostnad av 1 600 kronor. Det

må erinras att för invalidpensionärerna ej blott bostadstilläggen utan även tilläggs pensionerna är inkomstreglerade. Tilläggs pensionen jämte index- och standardtillägg utgjorde vid tidpunkten för pensionsstyrelsens beräkning i december 1956 1 900 kronor för ensamstående och 2 960 kronor för makar tillsammans.

Resultatet av undersökningen, vari förutsatts en ränteavkastning efter 4 procent, redovisas i följande tabell där de ifrågasvarande förmögenhetsgränserna anges dels med tillämpning av nu gällande regler (skärpningsfritt belopp 10 000/15 000 kronor, skärpning 10 procent), dels under förutsättning att det skärpningsfria beloppet höjes till 20 000/30 000 kronor. För sistnämnda fall anges förmögenhetsgränserna för tre alternativ beträffande skärpningsprocenten, nämligen 1) oförändrad skärpningsprocent, 2) oförändrat 10 procents skärpning för förmögenhet intill 30 000 kronor för ensamstående och 45 000 kronor för makar samt 20 procents skärpning för överskjutande förmögenhet, 3) skärpning med 20 procent för all förmögenhet överstigande de skärpningsfria beloppen. Enligt alternativen 1) och 2) uppgår den förmögenhet, som pensionsberättigad kan inneha utan att inkomstreglerade förmåner reduceras, till de förut nämnda beloppen, 21 428 kronor för ensamstående och 32 142 kronor för makar. Enligt alternativ 3) kommer dessa belopp att utgöra 20 833 resp. 31 250 kronor. Anmärkas må även att vid uträkningarna ej tagits hänsyn till de speciella regler som gäller för avrundning av årsinkomst och pensionsbelopp.

Förmögenhet som utesluter från inkomstprövad folkpension

Skärpningsfritt belopp kronor.	10 000/15 000	20 000/30 000		
Skärpningsprocent	10 (nuläget)	10	10—20 ¹	20
<i>Ort med kommunalt bostadstillägg å 150/200 kronor</i>				
Ålderspension, ogift kronor	17 322	24 464	24 464	22 604
» makar »	25 714	36 429	36 429	33 750
Invalidpension, ogift »	37 679	44 821	38 646	34 479
» makar »	57 429	68 143	58 500	52 250
<i>Malmö</i>				
Ålderspension, ogift »	30 286	37 429	34 333	30 167
» makar »	38 143	48 857	47 250	41 000
Invalidpension, ogift »	50 643	57 786	46 208	45 417
» makar »	69 857	80 571	65 750	59 500
<i>Stockholm</i>				
Ålderspension, ogift »	38 482	45 625	39 115	34 948
» makar »	48 064	58 779	53 038	46 788
Invalidpension, ogift »	58 839	65 982	50 990	46 823
» makar »	79 779	90 493	71 538	65 288

¹ 10 procent av förmögenhet intill 30 000 kronor för ogift och 45 000 kronor för makar samt 20 procent av förmögenhet däröver.

Pensionsstyrelsen uttalar att, oavsett vilket alternativ som väljes i fråga om skärpningsprocenten, en höjning av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen till 20 000 kronor för ensamstående och 30 000 kronor för makar i regel torde komma att eliminera verkningarna av fastighetsvärdestegringen sedan 1952 för pensionstagare, som utan att häfta i skuld äger fastighet med ett nu gällande taxeringsvärde av upp till omkring 14 000 kronor för ensamstående och omkring 20 000 kronor för makar. Är fastighetens nuvarande taxeringsvärde högre, torde däremot den ifrågasatta fördubblingen av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen i regel inte kunna förhindra att pensionstagarens årsinkomst med tillämpning av 13 § folkpensioneringslagen bör uppskattas till högre belopp än tidigare.

Tabellen visar, att en höjning av de skärpningsfria beloppen utan ändring av skärpningsprocenten i vissa fall skulle medföra en kraftig höjning av den nettoförmögenhet, som en pensionsberättigad kan inneha utan att förlora rätten till inkomstprövad folkpensionsförmån. Denna höjning skulle få särskilt stor betydelse för de kommunala bostadstilläggen. Eftersom dessa beslutas av kommunerna och till stor del finansieras med kommunala skattemedel, föreställer sig styrelsen, att man inom kommunerna skulle finna det egendomligt om man skattevägen skulle bidra till bostadstillägg åt folkpensionärer med förmögenheter som de högsta i tabellen upptagna. Pensionsstyrelsen förordar därför alternativet med en fördubbling av skärpningsprocenten till 20 för all förmögenhet över det skärpningsfria beloppet. Enligt detta alternativ bibehålles i stort sett de nuvarande förmögenhetsgränserna för ålderspensionärs rätt till kommunalt bostadstillägg, medan de nuvarande relativt höga förmögenhetsgränserna för invalidpensionärs och sjukbidragstagares rätt till inkomstprövade förmåner i viss omfattning sänkes, särskilt i kommuner med högt bostadstillägg.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, anför i propositionen bl. a. följande.

»Den allmänna fastighetstaxering, som nu pågår, torde liksom 1952 års taxering komma att leda till genomsnittligt sett betydligt höjda taxeringsvärden. För pensionsberättigade, som har förmögenhet i form av fast egendom, skulle detta på grund av skärpningsbestämmelserna komma att leda till lägre pensioner än vid nuvarande taxeringsvärden. Att pensionärer, som är ägare till egna hem och därmed jämförliga fastigheter, inte på grund av den rent nominella förmögenhetsökning, som höjda taxeringsvärden å dessa fastigheter innebär, bör komma i sämre läge i pensionshänseende torde det råda allmän enighet om. För att undvika en dylik inverkan av de väntade nya taxeringsvärdena å utgående pensioner har pensionsstyrelsen och vissa remissmyndigheter förordat, att pensionsstyrelsen utfärdar föreskrifter till

pensionsnämnderna om att de nya taxeringsvärdena tillsvidare inte får medföra minskning av utgående pensioner. De höjda taxeringsvärdena skulle således få inverkan vid fastställande av pensioner för nytillträdande pensionstagare och vid höjning av utgående pensioner. Anledningen till att detta tillvägagångssätt förordas är att det inte anses föreligga tillräckliga skäl att göra ändring i gällande bestämmelser vid en tidpunkt då en genomgripande reform av hela pensionsväsendet förberedes.

För egen del skulle jag också helst se att några ingrepp inte behövde ske i gällande lagstiftning i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till det förslag om förbättrad pensionering, som nyligen framlagts. Emellertid kan det ifrågasättas, om den nyss angivna utvägen för att undvika en ogynnsam inverkan av förhöjda fastighetstaxeringsvärden på egnahemsägares och därmed jämförliga pensionstagares pensionsnivå står i god samklang med de principer, på vilka folkpensioneringen vilar. De synes mig sålunda mindre tilltalande att genom en föreskrift i administrativ väg undanta en särskild grupp av pensionstagare från de verkningar, som lagen i ett visst avseende medför. I den mån tillämpningen av gällande bestämmelser skulle leda till resultat, som man vill undvika, bör bestämmelserna ändras. Pensionsstyrelsen har i andra hand föreslagit sådana ändringar. Enligt detta förslag höjes de skärpningsfria beloppen från 7 500 kronor till 15 000 kronor för gift pensionsberättigad och från 10 000 till 20 000 kronor för annan pensionsberättigad, varjämte skärpningsprocenten ökas från 10 till 20. Ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1957. Fördubblingen av skärpningsprocenten skulle i vissa fall, trots höjningen av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen, kunna leda till minskning av utgående inkomstprövade pensionsförmåner. Till förhindrande härav föreslås en bestämmelse att utgående pension ej får minskas endast till följd av att bestämmelserna ändrats. Det förutsättes slutligen, att pensionsstyrelsen utfärdar anvisningar till pensionsnämnderna om att omreglering av inkomstprövade förmåner enbart på grund av de stegrade fastighetsvärdena tills vidare inte skall äga rum.

Pensionsstyrelsens förslag har på ett undantag när godtagits inte bara av de remissorgan, som ansett förevarande problem böra lösas genom lagändring, utan även av dem, som i första hand förordat den av styrelsen skisserade metoden med föreskrifter i administrativ ordning. Förslaget synes mig väl avvägt, och jag förordar därför att det genomföres. I överensstämmelse därmed har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § 2 mom. lagen om folkpensionering.

Av de föreslagna övergångsbestämmelserna följer, att de nya reglerna fr. o. m. den 1 juli 1957 skall tillämpas vid prövning av nya pensionsansökningar. Även vid jämkning av utgående pensioner, exempelvis till följd av ändrade inkomst- och förmögenhetsförhållanden eller ändring i civilstånd, skall de nya bestämmelserna i princip lända till efterrättelse fr. o. m.

den 1 juli 1957. Sänkning av utgående pensioner får dock göras endast om även en tillämpning av de äldre reglerna leder till sänkning. Denna skall då begränsas till det belopp, som följer av de gamla bestämmelserna. Med hänsyn till att höjningen av de skärpningsfria beloppen i flertalet fall kan antagas neutralisera verkningarna av de väntade höjningarna av fastighets-taxeringsvärdena, synes en omreglering av inkomstprövade pensionsförmåner enbart på grund av de höjda fastighetsvärdena ej vara påkallad. Föreskrifter härom bör utfärdas av pensionsstyrelsen.

Den föreslagna lagändringen torde icke behöva inverka på beräkningen av anslaget till Bidrag till folkpensioner m. m. för nästa budgetår.»

Utskottet

I förevarande proposition föreslås, att reglerna om s. k. skärpning av inkomst på grund av förmögenhetsinnehav vid inkomstprövningen inom folkpensioneringen ändras, så att de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen höjes från 7 500 kronor till 15 000 kronor för gift och från 10 000 kronor till 20 000 kronor för ensamstående samt skärpningsprocenten ökas från 10 till 20. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1957. Till förhindrande av att fördubblingen av skärpningsprocenten i vissa fall, trots höjningen av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen, leder till minskning av utgående inkomstprövade pensionsförmåner föreslås en bestämmelse att utgående pension får minskas, endast om även en tillämpning av de äldre reglerna leder till minskning. Denna skall då begränsas till det belopp, som följer av de gamla bestämmelserna. Vidare förordas att pensionsstyrelsen skall utfärda föreskrifter om att en omreglering av inkomstprövade pensionsförmåner enbart på grund av den höjning av fastighetsvärdena, som föranledes av 1957 års allmänna fastighetstaxering, icke skall äga rum.

I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 444 och II: 551 yrkas, att skärpningsprocenten bibehålles vid 10. Till stöd för yrkandet anföres bl. a. att den föreslagna höjningen av skärpningsprocenten kommer att leda till att vid prövning av folkpensionsförmåner efter den 1 juli 1957 dessa i vissa fall kommer att utgå med lägre belopp än i motsvarande fall vid prövning före nämnda tidpunkt.

I de före propositionens avlämnande väckta likalydande motionerna I: 327 och II: 396 hemställles, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte begära skyndsam översyn av folkpensioneringslagens bestämmelser om beräklandet av inkomst av fastighet och kapital för bestämmande av inkomstprövade folkpensionsförmåner i syfte att eliminera de brister, som i detta hänseende nu vidlåder lagstiftningen. Motionärerna yrkar även att denna översyn skall verkställas inom sådan tid, att resultatet av 1957 års allmänna

fastighetstaxering ej kommer att innebära försämrade folkpensionsförmåner för den grupp av folkpensionärer, som har egna hem.

Slutligen hemställs i de jämväl före propositionens avlämnande väckta likalydande motionerna I: 133 och II: 178, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om en snar översyn av reglerna för bestämmande av den avdragsfria inkomsten för folkpensionärer, i vad gäller inkomst av arbete, med beaktande av i motionerna anförda synpunkter.

Det är uppenbart att 1957 års allmänna fastighetstaxering — i likhet med närmast föregående fastighetstaxering av år 1952 — i allmänhet kommer att leda till betydligt höjda taxeringsvärden. Om någon särskild åtgärd icke vidtoges skulle följden bli, att pensionsberättigade med förmögenhet i form av fast egendom i de flesta fall skulle komma att få lägre pensioner än vid de nuvarande taxeringsvärdena. Utskottet finner i likhet med departementschefen angeläget att en sådan konsekvens av den rent nominella förmögenhetsökning, som en förhöjning av taxeringsvärdena innebär, undvikas. I sådant syfte har pensionsstyrelsen i ett på uppdrag av Kungl. Maj:t utarbetat förslag med instämmande av vissa remissinstanser i första hand uttalat sig för att till pensionsnämnderna skulle utfärdas särskilda föreskrifter av innehåll, att de nya taxeringsvärdena tills vidare icke finge medföra minskning av utgående pensioner. I andra hand har styrelsen förordat lagstiftningsåtgärder.

Utskottet delar departementschefens mening att det är mindre tilltalande att genom föreskrifter i administrativ väg undantaga en särskild grupp pensionstagare från lagens verkningar i ett visst avseende. Det skäl som torde ha varit bestämmande för pensionsstyrelsen, då den i första hand förordat en sådan lösning, nämligen att detaljändringar i pensionslagstiftningen i ett läge, då en genomgripande pensionsreform förberedes, helst bör undvikas är givetvis väl värt beaktande, men kan dock enligt utskottets mening icke få vara avgörande. Därest man vill undvika att de höjda taxeringsvärdena påverkar pensionernas storlek — och utskottet har ovan uttalat sig i denna riktning — bör lagens bestämmelser ändras. Utskottet ansluter sig alltså till departementschefens åsikt att frågan bör lösas lagstiftningsvägen. Mot den föreslagna höjningen av de skärpningsfria förmögenhetsbeloppen har några invändningar icke rests. Även utskottet anser propositionens förslag härutinnan väl avvägt. Den föreslagna generella uppmjukningen av skärpningsreglerna är att förorda bl. a. av det skälet att det ur rättvisesynpunkt är önskvärt att reglerna göres likformiga för förmögenhetsinnehavare med fastighet och sådana, vilkas förmögenhet består av ett nominellt penningbelopp, t. ex. ett banktillgodohavande.

Av den av pensionsstyrelsen i ärendet verkställda utredningen framgår, att den förordade höjningen av de skärpningsfria beloppen, om skärpningsprocenten bibehålles vid 10, i vissa fall kommer att medföra en kraftig höjning av den nettoförmögenhet, som en pensionsberättigad kan inneha

utan att förlora rätten till inkomstprövad folkpension. I syfte att undvika denna konsekvens har förslaget om höjning av skärpningsprocenten från 10 till 20 framlagts. Pensionsstyrelsens utredning utvisar, att enligt detta alternativ de nuvarande förmögenhetsgränserna för ålderspensionärers rätt till kommunalt bostadstillägg i stort sett bibehålles, medan de nuvarande relativt höga förmögenhetsgränserna för invalidpensionärers rätt till inkomstprövade förmåner i viss omfattning sänkes, särskilt i kommuner med högt bostadstillägg. Utskottet finner den föreslagna höjningen av skärpningsprocenten, kompletterad med bestämmelse att utgående pensionsförmåner icke må minskas i vidare mån än som följer av nu gällande regler och föreskrifter att omreglering av inkomstprövade förmåner enbart på grund av de stegrade fastighetsvärdena tills vidare icke skall äga rum, utgöra en i nuvarande läge godtagbar lösning av föreliggande problem. Med betoning av att den förordade lösningen är att betrakta som ett provisorium i avvaktan på en reformering av hela pensionsväsendet tillstyrker utskottet således propositionens förslag. Härav följer att utskottet avstyrker motionerna I: 444 och II: 551.

Syftet med motionerna I: 327 och II: 396 torde genom det föreliggande förslaget vara tillgodosett. Vad beträffar yrkandet i motionerna I: 133 och II: 178 avseende särskild framställning till Kungl. Maj:t om översyn av reglerna för bestämmande av den avdragsfria inkomsten för folkpensionärer med sikte särskilt på inkomst av arbete, är enligt utskottets mening en sådan åtgärd från riksdagens sida icke i nuvarande läge motiverad. Sistnämnda motioner torde därför icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med avslag å motionerna I: 444 och II: 551, måtte bifalla förevarande proposition, nr 96;

B. att motionerna I: 327 och II: 396, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

C. att motionerna I: 133 och II: 178 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1957

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson*, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Huss och Birke*;

från a n d r a kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Odhe, Bengtsson i Varberg*, fröken Höjer, herrar Johansson i Södertälje, Larsson i Hedenäset och Lothigius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fru *Svenson* och herr *Larsson* i Hedenäset, vilka ansett,

dels att det stycke i utskottets yttrande, som börjar på s. 10 med orden »Av den» och slutar på s. 11 med orden »och II: 551» bort ha följande lydelse:

»Däremot framstår den föreslagna höjningen av skärpningsprocenten från 10 till 20 som diskutabel. Denna medför, att gränsen för förmögenhet, som pensionsberättigad kan inneha utan att inkomstreglerade förmåner reduceras, höjes till 20 833 kronor för ensamstående och 31 250 kronor för äkta makar. Då den pågående fastighetstaxeringen beräknas medföra höjning av taxeringsvärdena med i genomsnitt 35 proc. för egnahem och med minst 50 proc. för mindre jordbruksfastigheter, kommer den föreslagna höjningen av skärpningsprocenten att leda till att vid prövning av folkpensionsförmåner efter den 1 juli 1957 åtskilliga ägare av sådana egnahem och mindre jordbruksfastigheter kommer att erhålla lägre folkpension än i motsvarande fall vid prövning före nämnda tidpunkt. Mot bakgrunden av att en betydande realförbättring av folkpensionsförmånerna får beräknas ske inom en nära framtid framstår det som mindre lämpligt att riksdagen fattar ett beslut som innebär en om ock temporär försämring av pensionsförmånerna för vissa nytillkommande pensionstagare, detta så mycket mera som av pensionsberedningens betänkande framgår att parlamentarisk enighet råder ej blott om en förstärkning av folkpensionerna utan även om en liberalisering av inkomst- och förmögenhetsvillkoren för desamma. Förslaget om en höjning av skärpningsprocenten har motiverats med att eljest en höjning skulle följa av den nettoförmögenhet, som en pensionsberättigad kan inneha utan att förlora rätten till inkomstprövad folkpension. Utskottet finner det angeläget framhålla, att här är fråga om dels den *övre gräns*, varvid de behovsprövade folkpensionsförmånerna *helt* försvinner, dels att de förmögenhetsbelopp, som vid en oförändrad skärpningsprocent medges, vid beaktande av de förändringar som under den mellanliggande tiden skett ifråga om penningvärdet, i realiteten ej äro högre än de värden som angavs i 1952 års beslut. Ur dessa synpunkter fin-

ner sig utskottet icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag om höjning av skärpningsprocenten, utan ansluter sig i detta hänseende till det i motionerna I: 444 och II: 551 ställda yrkandet om en bibehållen skärpningsprocent.»

dels ock att utskottet under A. bort hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget — måtte med bifall till motionerna I: 444 och II: 551 för sin del antaga följande förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering

Härigenom förordnas, att 13 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

13 §.

2 m o m. Där inkomst — — — — — av Konungen.

Vid uppskattningen av förmögens avkastning skall denna höjas med 20 procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för gift pensionsberättigad 15 000 kronor och för annan pensionsberättigad 20 000 kronor.

Vid uppskattningen av förmögens avkastning skall denna höjas med 10 procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för gift pensionsberättigad 15 000 kronor och för annan pensionsberättigad 20 000 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

Pensionsförmån, som utgår vid lagens ikraftträdande, må dock minskas endast såvitt följer av lagrummets tidigare lydelse.